

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASININ

MÜXBİR ÜZVÜ, ƏMƏKDAR ELM XADİMİ,

PROFESSOR DƏMİR VAHİD OĞLU HACIYEVİN

ANADAN OLMASININ İLLİK YUBİLEYİNƏ

HƏSR OLUNMUŞ ELMİ KONFRANSIN

MATERİALLARI

Bakı – 2019

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
SƏHIYYƏ NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN TİBB UNİVERSİTETİ

**AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASININ
MÜXBİR ÜZVÜ, ƏMƏKDAR ELM XADİMİ,
PROFESSOR DƏMİR VAHİD OĞLU HACIYEVİN
ANADAN OLMASININ 90 İLLİK YUBİLEYİNƏ
HƏSR OLUNMUŞ ELMİ KONFRANSIN
MATERİALLARI**

Bakı – 2019

Elmi redaktor:
b.e.n., dosent

Kərimov V.M.

Redaksiya heyəti:

b.e.n., dosent
b.e.n., dosent
b.e.n., dosent
b.ü.f.d., baş müəllim
b.ü.f.d., baş müəllim

Süleymanova L.M.
Əliyev R.Ə.
Əzizov Ə.P.
Həsənova A.T.
Əlizadə S.A.

**AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASININ MÜXBİR ÜZVÜ,
ƏMƏKDAR ELM XADİMİ, PROFESSOR DƏMİR VAHİD OĞLU
HACIYEVİN ANADAN OLMASININ 90 İLLİK YUBİLEYİNƏ HƏSR
OLUNMUŞ ELMİ KONFRANSIN MATERIALLARI**

Bakı, "Təbib" nəşriyyatı, 2019, 320 səh.

"Təbib" nəşriyyatı

$$K \frac{4101000000}{T - 038 (940)} 2019$$

© V.M.Kərimov

Quliyev R.H., Quliyeva L.R., Məmmədzaadə A.Y. ÜİX-də qeyri stabil stenokardiyalı yaşlı şəxslərdə antiaqreqantlarla kombinə olunmuş müalicəsi	139
Quliyeva N.T., Qasimov E.K. Kəskin eksperimental endoksemiya zamanı mielinli sinir liflərində baş verən dəyişikliklərin ultrastruktur xarakteristikası	141
Quliyev N.C., Hacızaadə G.H. Neonatal hiperbilirubinemiyalar zamanı neyrospesifik zülallarla sərbəst bilirubin arasında korrelyasiya əlaqəsi	143
Quliyev N.C., Pənahova N.F., Cəfərova T.S. Nekrotik enterokolit olan yenidoğulanlarda immunoqlobulin səviyyələrinin təyini.....	144
Quliyev R. Ə., Əlizadə Ş. A. Pambığın hibrid kombinasiyalarında kəmiyyət əlamətlərinin irsiliyi	145
Mahmudov F.R., Əliyeva S.A., Əmrahov E.A. Alopesiyaların müalicəsində minoxidil preparatı	146
Mahmudov F.R., Əmrahov E.A. Davamlı eruptiv ləkəli teleangiektaziya. Klinik müşahidə.....	147
Mehdiyev S. B., Xəlilov V.H., Müseyibov F. M. Açıq böyrək əməliyyatı zamanı antiişemik müalicə tədbirlərinin səmərəliliyi	151
Mehdiyev S. B., Müseyibov F.M., Xəlilov V.H., Babayeva M. X. Böyrəklərin işemiyası	152
Məlikova N.V. Metabolik sindrom fonunda gedən ikinci tip şəkərli diabet, arterial hipertenziya və qarın tip piylənmədən əziyyət çəkən xəstələrin qan plazmasında antioksidant fermentlərin aktivliklərinin və proiltihabi sitokinlərin miqdarının pozulmalarının müqayisəli biokimyəvi tədqiqi	156
Məlikova N.V. Sitokinlərin metabolik sindromun əmələ gəlməsində rolu.....	158
Məmmədova N.Ç., Əliyeva R.X. Azərbaycanda Marfan sindromunun ilkin tədqiqatları.....	159
Məmmədova S.N. Kür çayı ağzında yaşayan vətəgə balıqlarının nematodlarının ekoloji-faunistik təhlili	160
Muradov H.K., Səfərova S.İ., Əhmədzaadə N.B., Əliyeva A.C. Uşaqlıq boynu xərçəngləri zamanı laporoskopik limfodisseksiyanın əsaslandırılması və gözətçi limfa düyünlərinin aşkar edilməsi	164
Muradova S.A., Qurbanov A.İ., Ağayeva E.M., Cavadov S.S., Qurbanova S.F. Candida göbələklərində endobiontun identifikasiyası.....	165
Musayev S.N., Məmmədova S.N., Məmmədova F.M. Sistem qırmızı qurdeşənəyi olan uşaqlarda anemik sindromun bəzi xüsusiyyətləri	166
Nərimanova G.V., Yaqubova V.İ., Hüseynova E.E. <i>Torch</i> infeksiyaları ilə ağırlaşan hamiləlik zamanı sitokin statusunun tədqiqi	168
Nəsirova S.R., Mehdiyeva S.A., Kərimova N.T. Yenidoğulanlarda nekrotik enterokolit zamanı katelisidinin diaqnostik əhəmiyyəti	169
Rəsulov N. Ş. Allilsalisilatın antibakterial xassələrinin tədqiqi	170
Rəsulov N. Ş. Salisil turşusunun bəzi törəmələrinin antimikrob xassələrinin tədqiqi	171
Rüstəmov A. Timus vəzinin immunogenezin təşəkkülündə bazis rolu.....	172
Sadıxova G.H., Muradov H.K., Əliyeva İ.O., İbrahimova T.A. Osteosarkomaların diaqnostikası zamanı FACSCAN axıcı sitofluometrinin əhəmiyyəti.....	173

olduqda dəmir defisitli vəziyyətlərin qarşısının alınması üçün dəmir preparatlarının və fol turşusunun təyini vacibdir.

TORCH İNFEKSİYALARI İLƏ AĞIRLAŞAN HAMİLƏLİK ZAMANI SİTOKİN STATUSUNUN TƏDQIQI

Nərimanova G.V., Yaqubova V.İ., Hüseynova E.E.

Azərbaycan Tibb Universitetinin

Bioloji kimya kafedrası

Hamiləlik zamanı müşahidə edilən fəsadların yaranmasında və inkişafında TORCH (ing. T-Toxoplasmosis, O-others , R-rubella, C-cytomegalovirus, H-herpes virus) infeksiyalarının xüsusi rolu vardır. TORCH infeksiyaları ananın immun sistemində pozulmalara səbəb olaraq düşük, dölün inkişafdan qalması kimi ağırlaşmalara gətirib çıxarır. TORCH infeksiyaları ilə ağırlaşan hamiləlik zamanı rast gəlinən immunopatoloji proseslərin molekulyar mexanizmlərinin tədqiqində sitokinlərin rolunun araşdırılması aktual hesab edilir. Tədqiqat işinin məqsədi TORCH infeksiyalarına yoluxmuş hamilə qadınlarda sitokinləri tədqiq etməklə immun sistemin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi olmuşdur. Tədqiqat işinin gedişində TORCH infeksiyaları aşkarlanan 40 nəfər hamilə qadının qan serumunda İL-2, İL-4, İL-6, İL-8, İL-10, TNF- α və İFN- γ sitokinlərinin qatılığı "Vector Best" (Rusiya Federasiyası) firmasına məxsus reaktiv dəstlərinin köməyi ilə immunoferment üsulla analiz edilmişdir. Müqayisə qrupunu TORCH infeksiyaları aşkarlanmayan 29 nəfər fizioloji hamiləliyi olan qadın təşkil etmiş, nəzarət qrupuna 16 nəfər daxil edilmişdir. Aşkar edilmişdir ki, fizioloji hamiləlik sitokinlərin qatılığının nəzarət qrupu ilə müqayisədə statistik etibarlı olmayan dəyişməsinə səbəb olur. TORCH infeksiyaları aşkarlanan hamilələrin qanında isə İL-2, İL-4, İL-10 və TNF- α sitokinlərinin qatılığı fizioloji hamilələrlə müqayisədə azalmağa meyl edir. Bu qrupda iltihab sitokinlərinin - İL-6-nın qatılığının 2,1 dəfə ($p<0,001$), İL-8 və İFN- γ -nın qatılığının isə 1,5 dəfə ($p<0,05$) normal fizioloji hamilələrlə müqayisədə statistik etibarlı artması müşahidə edilir. Alınan nəticələr göstərir ki, TORCH infeksiyaları ilə ağırlaşan hamilələrdə iltihab əleyhinə supressor sitokinlərin qatılığının azalmağa meyl etməsi iltihab sitokinlərinin sintezinin sürətlənməsinə səbəb olur. İltihab törədici sitokinlərlə iltihabəleyhinə

arasında balansın pozulması düşüklərin və vaxtından əvvəl doğuşların baş vermə riskini artırır.

YENİDOĞULANLARDA NEKROTİK ENTEROKOLİT ZAMANI KATELİSİDİNİN DİAQNOSTİK ƏHƏMİYYƏTİ

Nəsirova S.R., Mehdiyeva S.A., Kərimova N.T.

K.Y. Fərəcova adına Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutu

Nekrotik enterokolit (NEK) yerli müdafiə mexanizmlərinin yetişməməzliyi və/və ya bağırsağın selikli qişasının hipoksik-işemik zədələnməsi fonunda infeksiya agentləri tərəfindən törədilən, sistemli iltihabi reaksiyanın inkişafı ilə generalizasiya olunan qeyri-spesifik xəstəlikdir.

NEK-ə həsr edilmiş çox sayda elmi araşdırmalara baxmayaraq, diaqnostikası hələ də tam öyrənilməmiş və problem olaraq qalmaqdadır. Xəstəliyin diaqnostikasında və patogenezdəki rolunun aydınlaşdırılmasında son illər biokimyəvi markerlərin öyrənilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Bu markerlərdən əsas əhəmiyyətə malik olanlardan biri də katelisidin hesab olunur. Katelisidin antimikrob peptid ailəsinə aid olub, əsasən neytrofillərdə aşkar edilir.

İşin məqsədi: yenidoğulanlarda nekrotik enterokolitin diaqnostikasında katelisidinin əhəmiyyətinin öyrənilməsindən ibarətdir.

Qarşıya qoyulan vəzifələri həyata keçirmək üçün 110 NEK-lə xəstə yenidoğulan uşaq müayinə olunmuşdur. Bu uşaqlar NEK-in gediş mərhələlərinə görə aşağıdakı qruplara bölünmüşdür: I qrup –NEK-in I mərhələsi olan 49 xəstə, II qrup –NEK-in II mərhələsi olan 48 xəstə, III qrup –NEK-in III mərhələsi olan 13 xəstə. Sağlam qrupu praktik sağlam 30 yenidoğulan uşaq təşkil etmişdir.

50 xəstədə katelisidinin qanda səviyyəsi immunoferment müayinə üsulu ilə təyin olunmuşdur. Alınan nəticələr müasir tibbi statistik üsullarla işlənmişdir.

Müayinələr nəticəsində aşkar edilmişdir ki, NEK olan xəstələrdə katelisidinin səviyyəsi nəzarət qrupu ilə müqayisədə I qrupda 2,8 dəfə ($40,3 \pm 1,0$), II qrupda 3 dəfə ($43,8 \pm 1,5$), III qrupda isə 3,5 dəfə ($50,9 \pm 2,4$) yüksəlmişdir.

Müəyyən edilmişdir ki, katelisidinin səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə artması yenidoğulanlarda NEK-in gedişi ilə mütənəsbdir. Bundan əlavə, xəstəliyin mərhələləri və katelisidinin səviyyəsi arasında birbaşa əlaqə qeydə alınmışdır.

“TƏBİB” nəşriyyatı

Nəşriyyatın müdiri: M.M.İdrisov
Texniki redaktoru: R.M.Seyidov
Dizayner-tərtibatçı: C.Z.Abışlı
Korrektor: R.M.İbrahimova

Kağız formatı 60x84 ¹/₈.

Sifariş 940. Tiraj 200.

Azərbaycan Tibb Universitetinin
mətbəəsində çap edilmişdir.

Tel.: 595-55-76